NÁVRH HABILITAČNEJ KOMISIE

V zmysle § 19 ods. 7 vyhlášky Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR č. 205/2026 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia vysokoškolského zákona.

Uchádzač: **PhDr. Marek Vařeka, Ph.D.**
Odbor habilitačného konania a inauguračného konania: **história**

1. Zoznam členov habilitačnej komisie a oponentov

Predseda:
Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., pôsobí v odbore *história*
Pracovisko: *Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta*
Členovia:
doc. PhDr. Miroslav Kamenický, CSc., univer. prof., pôsobí v odbore *historické vedy*
Pracovisko: *Univerzita Komenského v Bratislave, Pedagogická fakulta*
prof. PhDr. Jozef Baďurík, CSc., profesor emeritus, pôsobí v odbore *historické vedy*
Pracovisko: *Univerzita Komenského v Bratislave, Filozofická fakulta*
Oponenti:
prof. PhDr. Petr Vorel, CSc., pôsobí v odbore *historické vedy*
Pracovisko: *Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická*
doc. Mgr. Annamária Kónyová, PhD., pôsobí v odbore *historické vedy*
Pracovisko: *Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta*
doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc., pôsobí v odbore *historické vedy*
Pracovisko: *Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Filozofická fakulta*

2. Odborné posúdenie úrovne prednesenej habilitačnej prednášky

Habilitant predniesol svoju habilitačnú prednášku s názvom *Úvěr - fenomén raného novověku.* Habilitačná prednáška bola zameraná na úver ako významný ekonomický a spoločenský fenomén raného novoveku v širšom stredoeurópskom kontexte. Uchádzač charakterizoval prechod od stredovekého hospodárenia k novovekým ekonomickým vzťahom, rozvoj režijného veľkostatku a hospodárske zmeny v krajinách Českej koruny. Predstavil hlavné typy hospodárskych prameňov a možnosti ich využitia pri skúmaní hospodárskych pomerov, zadlženosti a majetkových vzťahov. Z metodologického hľadiska poukázal na význam prepájania mikrohistorického a makrohistorického prístupu.

Ťažiskom prednášky bola analýza úverových vzťahov a ich významu pre jednotlivé spoločenské vrstvy, osobitne pre šľachtu, meštianstvo, cirkevné inštitúcie a panovníka. Uchádzač sa venoval úverovým mechanizmom, úrokovým mieram, spôsobom zabezpečenia úverov a rizikám spojeným s nadmerným zadlžením. Uchádzač preukázal veľmi dobrú orientáciu v problematike, znalosť odbornej literatúry a schopnosť pracovať s rôznorodou pramennou základňou. Výklad bol systematický, logicky štruktúrovaný a odborne fundovaný. Osobitne možno oceniť schopnosť uchádzača prepájať hospodárske, sociálne a politické procesy a interpretovať úverové vzťahy v širších súvislostiach ekonomického a spoločenského vývoja raného novoveku. Priebeh habilitačnej prednášky potvrdil jeho odbornú a pedagogickú erudíciu.

3. Zhodnotenie obhajoby habilitačnej práce

Habilitant oboznámil prítomných s obsahom a hlavnými výsledkami svojej habilitačnej práce s názvom *Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569–1627. Finance – majetek – politika*. Habilitant vo svojej habilitačnej práci preukázal veľmi dobré odborné zvládnutie skúmanej problematiky. Práca vychádza z rozsiahlej a žánrovo rôznorodej pramennej základne, vrátane archívnych a účtovných prameňov, ktoré autor systematicky analyzuje a interpretuje. Za významnú prednosť práce možno považovať prepojenie

mikrohistorického prístupu s širším hospodárskym, sociálnym a politickým kontextom obdobia raného novoveku. Autor presvedčivo prepája problematiku financií, majetku a politiky a na základe analýzy konkrétnych hospodárskych a finančných operácií rekonštruuje majetkové a hospodárske stratégie Karla I. z Lichtenštejna a ich súvislosti s jeho politickým pôsobením. Odbornú úroveň práce dokladá aj využitie kvantitatívnych údajov o príjmoch, výdavkoch, úveroch, zadlženosti a výnosoch panstiev, ktoré autor následne interpretuje v širších historických súvislostiach. Habilitant zároveň preukázal schopnosť kriticky pracovať s odbornou literatúrou, konfrontovať doterajšie historiografické interpretácie s vlastnými pramennými zisteniami a formulovať vlastné odborné závery. Vedecký prínos habilitačnej práce spočíva v novom pohľade na hospodárske, finančné a majetkové stratégie Karla I. z Lichtenštejna a v objasnení ich vzájomných súvislostí s jeho politickým pôsobením, čím práca prináša nové poznatky k hospodárskym dejinám šľachty v českých krajinách na prelome 16. a 17. storočia.

Závery oponentských posudkov

Všetci oponenti v závere svojich posudkov odporúčali prácu prijať na obhajobu a po jej úspešnom obhájení odporúčali udeliť uchádzačovi titul docent.

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

„Habilitačnú prácu Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569–1627. Finance – majetek – politika autora PhDr. Mareka Vařeku, Ph.D. **odporúčam** prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe a habilitačnej prednáške **odporúčam** udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore habilitačného konania a inauguračného konania **história**."

doc. Mgr. Annamária Kónyová, PhD.

„K predloženej habilitačnej práci nemám žiadne zásadné pripomienky. Jednoznačne možno konštatovať, že habilitačná práca je prínosným vedeckým dielom prinášajúcim syntetizujúci a objektivizovaný pohľad na osobu Karola I. Lichtenštejna. Okrem všetkých atribútov vedeckej publikácie (jasne formulovaný cieľ, vhodná metodológia, obrovská pramenná báza, logická nadväznosť kapitol a formulácia záverov) vysoko pozitívne hodnotím samotný štýl práce. Napriek množstve údajov týkajúcich sa financií, majetkových pomerov je práca ľahko čitateľná, obsahovo prehľadná a pochopiteľná aj pre širšiu odbornú verejnosť. Je dôkazom autorovej erudície a dobrej orientácie v problematike hospodárskych dejín habsburskej monarchie raného novoveku, ako aj rodovej a ekonomickej politiky zemskej aristokracie aplikovanej na rod Lichtenštejn.

Preto habilitačnú prácu Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569–1627. Finance – majetek – politika autora PhDr. Mareka Vařeku, Ph.D. **odporúčam** prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe a habilitačnej prednáške **odporúčam** udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore habilitačného konania a inauguračného konania **história**."

doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc.

„Habilitační práce Marka Vařeky je v časovém horizontu delším než století prvním soustavným, podrobným a úplným historiografickým zpracováním životního příběhu jednoho z klíčových protagonistů dějinného převratu, který po bitvě na Bílé hoře (1620) osudově poznamenal a změnil politické, náboženské, sociální a hospodářské poměry v zemích habsburského soustátí i celé střední Evropy. Doplňuje tak velmi podstatným přínosem dosud kusý a mezerovitý soubor biografií předních a určujících osobností tohoto období, v němž se sice z českých a moravských aktérů dostalo opakované pozornosti např. Albrechtovi z Valdštejna nebo Karlu st. ze Žerotína, avšak stále chybějí kritická vědecká zpracování životopisů Viléma Slavaty z Chlumu a Košumberka, Jaroslava Bořity z Martinic, Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a mnoha dalších.

Položení akcentu na ekonomické aspekty Lichtenštejnovy životní cesty není zcela obvyklé a může snad vyvolat diskusi či kritické připomínky s ohledem na to, že tento moravský velmož byl

současníky a je i moderními historiky vnímán především jako politik, vykonavatel moci a aktivní spolutvůrce nového politickonáboženského systému, nikoli jako cílevědomý kariérista, hromaditel majetku, podnikatel, lichvář či spekulant. Taková kritická diskuse je zcela legitimní a nijak nesnižuje hodnotu a přínos Vařekova díla, spočívající právě v odkrytí a podrobném zmapování ekonomické dimenze Lichtenštejnovy životní dráhy. Tato dimenze se Vařekovou zásluhou a díky nezměrnému faktografickému bohatství jeho knihy stává od nynějška nepominutelnou složkou každého dalšího budoucího výzkumu dané problematiky.

Habilitačnú prácu Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569–1627. Finance – majetek – politika autora PhDr. Mareka Vařeku, Ph.D. **odporúčam** prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe a habilitačnej prednáške **odporúčam** udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore habilitačného konania a inauguračného konania **história**."

4. Zhodnotenie úrovne pedagogickej, vedeckej a publikačnej činnosti, občianskych a morálnych vlastností uchádzača

Pedagogická činnosť uchádzača

PhDr. Marek Vařeka, Ph.D. pôsobí od roku 2023 ako odborný vedecký pracovník na Filozofickej fakulte Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. V rámci svojej pedagogickej činnosti zabezpečuje výučbu predmetov: Dějiny raného novověku, Problematika evropského středověku, Vybrané kapitoly středověkých dějiny, Problematika raně novověkých dějin, Problematika evropského středověku, Dějiny dějepisectví 1, Církevní řády ve středověku, Zrod evropského kapitalismu, Problematika českého středověku. Jeho odborné zameranie sa sústreďuje najmä na hospodárske a sociálne dejiny 16. až 18. storočia, dejiny šľachty v strednej Európe, dejiny poddaných, numizmatiku, faleristiku, dejiny poľnohospodárstva a obchodné aktivity medzi Moravou a Uhorskom. Pod jeho vedením v priebehu pedagogického pôsobenia bolo celkovo úspešne obhájených 49 záverečných prác na bakalárskom a na magisterskom stupni. Aktuálne vedie aj jednu doktorandku.

Vedecká a publikačná činnosť uchádzača

PhDr. Marek Vařeka, Ph.D. sa dlhodobo podieľa na riešení vedeckovýskumných, aplikovaných, odborných a medzinárodných projektov zameraných predovšetkým na hospodárske, sociálne a kultúrne dejiny, dejiny raného novoveku a problematiku kultúrneho dedičstva. V rámci vedeckovýskumnej činnosti sa podieľal na riešení projektu *Historický proces modernizace (na příkladu rakouského Slezska)*, financovaného Grantovou agentúrou Českej republiky, v rámci ktorého bol spoluřešiteľom segmentu zameraného na poľnohospodárstvo, a projektu *Zadlužení panovníka a státní bankrot roku 1615 v Království českém (Hospodářské souvislosti zahájení „české války" roku 1618)*, riešeného v rokoch 2022 – 2024. Na historickom výskume sa podieľal aj v rámci projektu *Východní Čechy v historických proměnách českých zemí, v letech 1999–2004*. Významnú súčasť jeho projektovej činnosti predstavuje aj aktuálne riešený projekt *Kulturní, historické a přírodní aspekty terroir v České republice*, zameraný na aplikovaný výskum a využitie výsledkov historického výskumu v oblasti kultúrneho dedičstva. Projekt je riešený v období 2023 – 2027 v rámci programu NAKI II, pričom PhDr. Marek Vařeka, Ph.D. je členom riešiteľského tímu a vedúcim segmentu Morava.

Súčasťou projektovej činnosti PhDr. Mareka Vařeku, Ph.D. sú aj viaceré medzinárodné a cezhraničné projekty. V rámci programu Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika sa podieľal na projekte *Zvýšenie atraktívnosti kultúrneho dedičstva pre obyvateľov a návštevníkov cezhraničného regiónu prostredníctvom spoznávania Čínskeho umenia*. V rámci Programu cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Česká republika 2007 – 2013 participoval na projektoch *V zámku a podzámku…* a *Společný návrat do 18. století prostřednictvím F. Š. Lotrinského, pána Hodonína a Holíče*. Medzinárodný rozmer jeho projektovej činnosti dopĺňa projekt *ČESKO-POLSKÁ hospodářská spolupráce na teritoriu EUROREGIONU GLACENSIS*, realizovaný v rámci programu INTERREG IIIA prostredníctvom Euroregiónu Glacensis. K odborne orientovaným projektom v oblasti

ochrany, prezentácie a sprístupňovania kultúrneho dedičstva patrí aj projekt *Zámecká jízdárna v Lednici – multifunkční centrum*, v rámci ktorého pôsobil ako hlavný koordinátor expozície Zámecká jízdárna v Lednici. Jeho projektová činnosť dokumentuje dlhodobú schopnosť prepájať vedecký výskum s aplikačnou praxou a medzinárodnou spoluprácou.

Dlhodobé vedecké zameranie PhDr. Mareka Vařeku, Ph.D. predstavujú hospodárske a sociálne dejiny raného novoveku, ktorým sa systematicky venuje už od obdobia vysokoškolského štúdia. Jeho vedecká činnosť sa postupne rozvíjala od problematiky režijného veľkostatku a úverových vzťahov cez otázky poľnohospodárstva a modernizácie až k širšie koncipovanému výskumu hospodárskych, majetkových a politických dejín šľachty. Významným monografickým výstupom je publikácia *Jan z Pernštejna. Hospodářský úpadek Pernštejnů* (2008), na ktorú nadviazali monografie *Proces modernizace zemědělství v Rakouském Slezsku 1742–1848* (2018) a *Režijní velkostatek na předbělohorské Moravě* (2018). Problematiku majetkového a ekonomického zázemia šľachtických rodov následne rozvinul v monografii *Lichtenštejnská panství na Moravě do Bílé hory* (2020). Dlhodobý výskum rodu Lichtensteinovcov vyústil do rozsiahlej monografie *Kníže Karel I. z Lichtenštejna 1569–1627. Finance – majetek – politika* (2024), v ktorej komplexne spracoval ekonomické a politické pôsobenie tejto významnej osobnosti raného novoveku a predložil ju ako habilitačnú prácu.

Uvedené publikácie dokumentujú kontinuálny a tematicky prepojený rozvoj jeho vedeckého profilu a dlhodobú orientáciu na hospodárske, sociálne, majetkové a politické aspekty dejín raného novoveku. Jeho vedecká činnosť zároveň preukazuje schopnosť prepájať detailný pramenný výskum s komplexnejším historickým pohľadom na sledovanú problematiku. V oblasti pedagogickej činnosti sa PhDr. Marek Vařeka, Ph.D. podieľal aj na tvorbe vysokoškolských učebných materiálov. Je autorom jednej vysokoškolskej učebnice a jedného učebného textu (skrípt). V oblasti vedeckej publikačnej činnosti je autorom 10 vedeckých monografií a celkovo 90 vedeckých prác, čím výrazne prekračuje stanovené minimálne požiadavky. Zároveň preukazuje 7 vedeckých prác publikovaných v zahraničí, resp. 4 práce registrované v relevantných citačných databázach podľa stanovených kritérií. Dôkazom jeho vedeckej spôsobilosti sú početné ohlasy, ktoré eviduje na svoje práce – celkovo 220 ohlasov, z ktorých je 49 v zahraničí (z nich podľa predloženého dokumentu o publikačnej činnosti 14 v indexovaných databázach), čím napĺňa požadované kritériá.

PhDr. Marek Vařeka, Ph.D. je členom viacerých vedeckých, odborných a odborových rád, komisií a profesijných organizácií v Českej republike i zahraničí. Pôsobí napríklad v *Academia Falerística de Portugal, Českej poľnohospodárskej akadémii Praha, Kladskom komisii historikov* či v *Spoločnosti pre hospodárske a sociálne dejiny pri AV ČR*. Od roku 2009 zároveň pôsobí ako podpredseda *Documenta Liechtensteiniana Series Nova* a od roku 2010 sa podieľa na redakčnej a vedeckej činnosti odborných periodík.

5. Návrh udeliť uchádzačovi titul docent

Habilitačná komisia postupovala v súlade s § 51 zákona č. 300/2025 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vysokoškolský zákon) v znení zákona č. 121/2026 Z. z. a na základe predložených dokladov, oponentských posudkov, odborného posúdenia úrovne prednesenej habilitačnej prednášky, výsledku obhajoby habilitačnej práce celkovo zhodnotila pedagogickú, vedeckú (umeleckú) a publikačnú činnosť uchádzača.

Na základe uvedeného a v súlade § 19 ods. 7 vyhlášky Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR č. 205/2026 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia vysokoškolského zákona a v zmysle Zásad habilitačného konania a inauguračného konania na Prešovskej univerzite v Prešove habilitačná komisia predkladá predsedníčke Vedeckej rady Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove tento návrh s odporúčaním **udeliť** uchádzačovi **PhDr. Marekovi Vařekovi, Ph.D.** titul **docent** v odbore habilitačného konania a inauguračného konania **história.**

V Prešove, dňa 28. 9. 2026

Predseda habilitačnej komisie:	Podpis:
Dr. h. c. prof. PhDr. Peter Kónya, PhD.	prezenčne
Členovia habilitačnej komisie:	
doc. PhDr. Miroslav Kamenický, CSc., univer. prof.	prezenčne
prof. PhDr. Jozef Baďurík, CSc., profesor emeritus	prezenčne
Oponenti:	
prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.	prezenčne
doc. Mgr. Annamária Kónyová, PhD.	prezenčne
doc. PhDr. Václav Ledvinka, CSc.	prezenčne